

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Unga personers möjlighet att etablera sig inom lantbrukssektorn

– En fallstudie om olika etableringsmöjligheter

Young people's opportunities to establish a business in the agricultural sector

- A case study on the various establishment opportunities

Hanna Persson

Unga personers möjlighet att etablera sig inom lantbrukssektorn

- En fallstudie om olika etableringsmöjligheter

Young people's opportunities to establish themselves in the agricultural sector

- A case study on the various establishment opportunities

Hanna Persson

Handledare: Ann Grubbström, Uppsala Universitet,
Institutionen för kulturgeografi

Examinator: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 30 hp

Nivå: Avancerad nivå, A1E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0797

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2017

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: etablera, lantbrukare, Mälardalen, ung

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Sveriges lantbruk står idag i ett generationsskifte med hög medelålder hos lantbrukarna. Många familjegårdar läggs ner, hyrs ut eller säljs utanför familjen. Detta leder till förändring av jordbrukslandskapet och landsbygdsutvecklingen. Konsekvensen av detta är ett ökat behov av att fler personer vill etablera sig inom sektorn för att lantbruken ska drivas vidare.

I denna uppsats analyseras olika möjligheter att etablera sig som lantbrukare för personer som inte har en lantbruksfastighet inom familjen. Jag har intervjuat ett antal personer, till exempel en som varit anställd på gård och en som arrenderar gård. Uppsatsen avslutas med att resultatet analyseras med teorier om olika kapitalbegrepp och samspelet mellan dem för att lyckas etablera sig som lantbrukare. De intervjuer jag gjort tyder på att det, även utan att vara uppväxt i lantbruk, går att etablera sig som lantbrukare. Exempel på viktiga faktorer vid etablering som lantbrukare är engagemang, kunskap och tid.

Nyckelord: etablera, lantbrukare, Mälardalen, ung

Abstract

The Swedish agricultural industry faces a generational shift due to a high average age of Swedish farmers. The consequence of this is an increasing need for more people to establish themselves in the agricultural business in order for farms to remain active.

This paper analyzes various opportunities for people who do not have agricultural property to establish themselves as farmers. I have interviewed a number of people, including one who had been employed at a farm and one who leases a farm. The essay concludes, after analyzing the results using theories regarding capital concepts and the interactions in between as to successfully establish one self as a farmer, that it is possible to become farmer even without an upbringing on a farm. Important factors in the transition into farming life is: commitment, knowledge and time.

Innehållsförteckning

Begreppsförklaring av ekonomiska begrepp	1
1. Bakgrund och inledning	2
2. Syfte och frågeställning	3
3. Avgränsningar	3
4. Metod och material	4
5. Teori	7
6. Litteraturstudie	10
7. Olika alternativ vid etablering	12
8. Diskussion	20
9. Avslutning	26
10. Litteraturlista	27

Begreppsförklaring av ekonomiska begrepp

Amortering- del-återbetalning av lånat belopp

Avkastning- lönsamhetsmått som visar hur värdet på en tillgång förändrats från en viss tidpunkt till en annan

Marknadsvärde- det mest troliga värdet vid försäljning på den öppna marknaden

Ränta- kostaden för att låna pengar alternativt intäkten för att låna ut pengar

1. Bakgrund och inledning

Att bedriva lantbruk i Sverige idag är mer än ett yrkesval, det är en livsstil (Jordbruksaktuellt, 2016). Men vad är det som krävs av en privatperson som vill etablera denna livsstil och bli en lantbrukare? Det finns olika varianter av att vara lantbrukare i Sverige idag, till exempel att äga en gård som man själv driver, arrendera en gård samt att vara anställd på en gård. Detta är tre vanligt förekommande exempel. Men det finns även andra alternativ, så som kooperativt ägande och brukande.

Mellan åren 1980 och 2002 har antalet lantbruk i Sverige som brukar mer än 100 hektar ökat med över 200 stycken, samtidigt har de mindre lantbruken minskat i antal. Detta är ett resultat av strukturomvandlingen av lantbruksföretag i landet. Animalieproduktionen följer samma trend, enheterna blir större samtidigt som antalet djur som finns i landet blir färre. Den ålderskategori, i ett tioårsintervall, med flest lantbrukare år 2015 är kategorin med lantbrukare över den, annars vanliga pensionsåldern, 64 år eller äldre (Jordbruksstatistik årsbok, 2015). Joosse och Grubbström bekräftar de agrara utmaningarna i sin artikel *Continuity in farming - Not just family business* genom att belysa att många familjegårdar läggs ner, hyrs ut eller säljs utanför familjen. Detta leder till ett förändrat jordbrukslandskap och landsbygdsutvecklig, samt innovation.

Statistiken ovan visar att lantbrukssektorn i Sverige står inför ett generationsskifte, samtidigt som antalet lantbruksföretag blir färre, men större. Sektorns generationsskifte är en utmaning, men också en förutsättning för att marken ska fortsättas att brukas och för att det ska produceras svenska livsmedel.

Resultatet av allt större lantbruksföretag leder till högre marknadsvärde på fastigheterna, vilket kan bli en utmaning för en person som vill köpa en gård och etablera sig som lantbrukare. Denna uppsats syftar därför till att analysera olika etableringsmöjligheter för personer som vill bli lantbrukare. Uppsatsen belyser möjligheter och hinder inom etableringsmöjligheterna köpa gård,

arrendera gård samt vara anställd på gård. Uppsatsen är baserad på intervjuer med personer inom de olika etableringskategorierna.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att få ökad kunskap om möjligheter och hinder när en person vill etablera sig som lantbrukare i Sverige. I uppsatsen definieras en person som lantbrukare oavsett om han eller hon äger en gård, arrenderar en gård eller är anställd på en gård. Ordet lantbrukare kopplas till sysselsättningen som lantbrukare. Följande frågeställning är i fokus:

Vad finns det för möjligheter och utmaningar att etablera sig inom lantbrukssektorn?

3. Avgränsningar

Uppsatsen är en fallstudie som är geografiskt avgränsad till Uppsala och Stockholms län. Etableringsmöjligheten skiljer sig åt i Sverige, på grund av olika faktorer. Varierande markpriser är en orsak, som många gånger bestäms utifrån närhet till stora städer och markens bonitet och bördighet.

Inga analyser har gjorts av möjligheten att ärva och/ eller ta över en gård som redan finns i släkt eller familj, då endast etableringsmöjligheter för personer utan lantbruk inom familjen analyseras i denna uppsats.

I uppsatsen analyseras olika personers erfarenheter och tillvägagångssätt i Uppsala och Stockholms län för att etablera sig som lantbrukare. Intervjuer har gjorts med lantbrukare själva, och med banktjänstemän samt tjänsteman inom offentlig sektor.

Inga intervjuer har gjorts med personer som vill etablera sig som lantbrukare, men som ännu inte gjort det. Varför jag inte intervjuat denna målgrupp är för att jag i uppsatsen vill lyfta möjligheterna och hinderna genom erfarenheterna som mina intervjupersoner besitter. Några generella slutsatser kan inte dras

utifrån resultatet från intervjuerna. Däremot fungerar istället intervjuerna som utgångspunkt för en diskussion om vilka möjligheter och hinder som kan påverka möjligheterna att bli lantbrukare. Till min hjälp i denna diskussion har jag även litteraturstudien och de teoretiska begreppen. De teoretiska begrepp som används i analysen är ekonomisk, socialt och kulturellt kapital.

4. Metod och material

Metoden som används i uppsatsen är semistrukturerade intervjuer samt litteraturstudie. Intervjuerna har gjorts med en person som varit anställd lantbrukare, en person som arrenderar gård, en person som beviljar lån åt personer som vill köpa lantbruksfastigheter, samt en person som arbetar med bland annat jordförvsfrågor på offentlig myndighet. Totalt har fyra stycken intervjuer genomförts, med totalt sex stycken personer.

Litteraturstudien har gjorts för att, tillsammans med resultatet från intervjuerna, stärka diskussionen om etableringsmöjligheterna. Jag har använt mig av Jossee och Grubbströms artikel "Continuity in farming - Not just family business", Silvastis artikel "Bending borders of gendered labour division on farms: the case of Finland" samt Inwood och Sharps artikel "Farm persistence and adaptation at the ruraleurban interface: succession and farm adjustment". Litteraturstudien kompletterar intervjuerna genom att ge fler perspektiv och infallsvinklar för att stärka diskussionen.

4.1 Intervju 1- tjänsteman, Länsstyrelsen Stockholms län

Den första personen som intervjuades var Lars Carlsson som sedan flera år tillbaka arbetar på Länsstyrelsen i Stockholms län på lantbruksenheten. Där handlägger han bland annat jordförvärvsfrågor. Intervjun genomfördes över telefon och den tog cirka en timme. Lars önskade att få intervjufrågorna innan intervjun, vilket tillmötesgicks. Det finns särskilda regler när en person vill köpa en lantbruksfastighet i ett glesbygdsområde, ett så kallat jordförvärv. Jag valde att intervju Lars Carlsson för att han har stor arbetslivserfarenhet och han känner väl till utfallen av jordförvärvsärendena i Stockholms län.

4.2 Intervju 2- kundansvarig samt regionchef, Landshypotek

Intervju nummer två genomfördes med två kundansvariga samt en regionchef som arbetar på Landshypotek i Uppsala och Stockholm. Intervjun hölls på Landshypotek i Uppsala med en kundansvarig. Utöver den kundansvariga som jag träffade på kontoret i Uppsala var två medarbetare uppkopplade på högtalartelefon från kontoret i Stockholm. Intervjun tog cirka fyrtio minuter. Dessa personer intervjuades för att få veta hur Landshypotek agerar i ärenden gällande belåning för att köpa en lantbruksfastighet. För att köpa en lantbruksfastighet behövs i allra flesta fall ett banklån för att finansiera köpet, då det handlar om stora summor. Jag valde just Landshypotek som bank för att det är en av bankerna i Sverige som inriktar sig speciellt mot lantbruk- och skogssektorn och har därmed erfarenhet av fastighetsköp på landsbygden. Landshypotek har 19 kontor i Sverige. Jag intervjuade tre personer på banken för att få veta hur de resonerar när de beslutar om ett lånelöfte åt en kund. Personerna som deltog i intervjun var Anna Friis som är kundansvarig i Uppsala, Ulrik Granath som är kundansvarig i Stockholm samt Markus Forsbäck som är distrikchef i Mälardalen (Landshypotek, 2016).

4.3 Intervju 3- arrenderande lantbrukare

Den tredje intervjun genomfördes med en lantbrukare som arrenderar fastigheter i Uppsala län. Utöver lantbruket är han aktiv i LRF Ungdom och har därmed en god insikt i unga lantbrukares situation, både från sina egna erfarenheter, men även genom LRF Ungdom. Intervjun genomfördes för att få in perspektivet att arrendera en fastighet som ett av alternativen till att bedriva lantbruk och därmed vara lantbrukare. Jag kom i kontakt med lantbrukaren via tips från kundansvarig på Landshypotek i Uppsala, då jag tog tillvara på hennes kännedom om lantbruket runt om i länet. Att finna intervju personer genom att fråga redan utvalda personer att intervju är att använda sig av snöbollsmetoden (Kvale & Brinkmann, 2009). Fördelen att använda sig av denna metod är att det kan vara svårt för mig som författare att vid uppsatsens start känna till det fält jag ska utforska och istället väljer jag då att ta tillvara på andra personers kunskaper under uppsatstidens gång.

Den arrenderande lantbrukaren som jag intervjuat är en man som är drygt 30 år gammal. Han har under cirka tio års tid arrenderat och drivit gårdar i Uppsala län. Lantbrukaren kontaktade jag genom att först ringa upp, varpå han inte svarade. Därefter smsade jag och skrev kort mitt syfte och varför jag ville komma i kontakt med honom samt bad honom att ringa upp mig, vilket han även gjorde strax därpå. När han ringde upp mig hade han direkt tid för en intervju, så intervju nummer tre genomfördes över telefon och tog cirka tjugo minuter.

4.4 Intervju 4- anställd lantbrukare

Den fjärde och sista intervjun genomfördes med en man som är knappt trettio år gammal. Innan han utbildade sig till agronom arbetade han under fem somrar och utöver det sex månader genom att vara anställd på en gård. Intervjun genomfördes för att få in det sista tillvägagångssättet att vara lantbrukare som jag lyfter i denna uppsats, att vara anställd på en gård. Intervjun tog cirka tjugo minuter.

4.5 Generellt för samtliga intervjuer

Jag genomförde semistrukturerade intervjuer. En semistrukturerad intervju liknar mer ett vanligt samtal än en strukturerad intervju. Val av intervjuform gjordes för att minska den formella tonen (Kvale & Brinkmann, 2009). Samtalet var, även fast det var semistrukturerad intervju, styrt med förberedda frågor. Utöver de förberedda frågorna la jag även till följdfrågor under intervjuernas gång.

Intervjuerna baserades på breda frågor, så att jag skulle ha en möjlighet att fånga upp bredden och inte missa något som intervjupersonerna ansåg viktigt, men som jag inte fångat upp. Frågorna var utformade på ett sätt som inte skulle vara ledande, utan snarare öppna upp för vidare samtal inom ämnet, i den riktning intervjupersonerna avser väsentligt (Teorell & Svensson, 2007).

Det geografiska området som fallstudien avser är Stockholm och Uppsala län. I och med båda läns närhet till stora städer, Uppsala och Stockholm, finns en

stark köpkraft. En stark köpkraft är en bidragande faktor till höga markpriset, vilket även bekräftas under intervjun med Landshypotek.

Jag väljer att nämna namnen på intervjupersonerna i uppsatsen i de intervjuer där personen ställde upp i en offentlig yrkesroll. Alltså nämns namnen på personerna som deltog i intervjun med Länsstyrelsen och med Landshypotek. De övriga två intervjuerna som gjordes med personer som hade lantbrukare som yrkesroll, där väljer jag att hålla personerna anonyma för att de talar mer personligt utifrån egna erfarenheter. Att ha privatpersonerna anonyma gör jag av förhoppning att de skulle känna sig trygga att i intervjun öppna sig och berätta om erfarenheter de upplevt som lantbrukare.

5. Teori

För att analysera resultatet av intervjuerna har jag valt att använda mig av tre olika kapitalbegrepp, socialt, ekonomiskt och kulturellt kapital. Det finns olika tolkningar av kapitalbegreppen, varför jag väljer att definiera hur jag använder dessa i min uppsats. Som komplement till kapitalbegreppen har jag genomfört en litteraturstudie, vilket presenteras nedan.

5.1 Ekonomiskt kapital

Ekonomiskt kapital kan vara det gemeneman först tänker på när han eller hon tänker på kapital. Det ekonomiska kapitalet beskriver Bourdieu som fysiska materiella tillgångar (Bjerg & Reitzels 1998). Ekonomiskt kapital som begrepp är tillämpligt i denna uppsats eftersom ekonomi och materiella tillgångar är en viktig aspekt vid etablering som lantbrukare. Det är inte nödvändigt att en person har ekonomiskt kapital, men det kan underlätta processen.

Jag tillämpar det ekonomiska kapitalet som begrepp i denna uppsatsen främst som tillgångar i form av pengar. Då uppsatsen handlar om personer som inte har en fastighet idag, så är pengarna den primära tillgång som avgör om han eller hon har möjlighet att köpa en gård, eller betala förtidsarrende åt arrendatorn.

5.2 Socialt kapital

Det andra kapitalbegreppet som analyseras i denna uppsatsen vid etablering som lantbrukare är socialt kapital. Socialt kapital är ett mer brett begrepp och kräver därmed en definition av ordet "[...] band mellan individer - sociala nätverk och de normer för ömsesidighet och pålitlighet som uppstår ur dem" (Putnam, 1996). Det sociala kapitalet är alltså en interaktion mellan människor. Putnam (1996) menar på att det sociala kapitalet hela livet är föränderligt för människan. Det sociala kapitalet kan både minska och öka genom livet. För att socialt kapital ska uppstå krävs tillit och förtroende i relation till andra människor. Denna tillit behövs för att samhället ska fungera. Det sociala kapitalet gör så att människor och samhälle interagerar med varandra (*ibid.*)

Jag har använt Bourdieux för de andra två kapitalbegreppen, men eftersom han inte använder sig av begreppet socialt kapital är han ej tillämpbar här. Det sociala kapitalet täcker Bourdieux delvis in i hans beskrivning av kulturellt kapital. Till följd av Bourdieux tolkning av socialt kapital har jag valt att komplettera med Putnam som har en annan tolkning av begreppet.

Jag tillämpar det sociala kapitalet som begrepp i uppsatsen som interaktion mellan människor och att en person därav har ett nätverk av personer i sin omgivning. Genom dessa kontakter skapas tillit och samspel som möjliggör till exempel att en person får en anställning via nätverket till ett lantbruksföretag. Det sociala kapitalet kan även leda till att personen via tilliten från en annan människa får arrendera en fastighetsägares mark.

En studie visar på att det sociala kapitalets betydelse kvarstår även efter en person etablerat sig som lantbrukare. Sharp och Smith (2002) skriver i sin artikel om det sociala kapitalet i lantbruksföretag. Sharp och Smith menar att lantbrukare som har god kontakt med sina grannar och andra lantbrukare har en ökad förmåga att ta sig an utmaningar i lantbruket, och att de kollektivt kan lösa de utmaningar som medförs yrkeskategorin. Författarna menar att det på

landsbygden finns behov av landsbygdsutveckling som främjar skapandet av socialt kapital, då det spelar en stor roll i lantbruksföretaget.

5.3 Kulturellt kapital

Broady (1998) analyserar i sin artikel Bourdieus definition av kapitalbegreppen. Här beskrivs kulturellt kapital som det kapital som en person får från hemmet, skolan och i den miljö som han eller hon lever i. Det kulturella kapitalet handlar om normer och värderingar som ofta speglas i personens närhet. Det kulturella kapitalet är något som en person delvis inte kan påverka, under vilka former personen växer upp och i vilken kultur han eller hon föds in i. Senare i livet är det kulturella kapitalet mer påverkbart, då man kan flytta, resa och påverka sina levnadsvillkor.

Jag tillämpar kulturellt kapital i min uppsats genom att analysera lantbrukets roll bland unga personer i Sverige idag. Vilka personer som väljer att etablera sig som lantbrukare handlar till stor del om kulturella aspekter. Urbaniseringen av Sverige har lett till att en storstadsnorm existerar, vilket påverkar ungas syn på landsbygden och lantbruk.

5.4 Kapital som begrepp

Sutherland och Burton (2011) kritiserar förenklingen att endast ett kapital, ofta det sociala, anses vara lösningen på landsbygdsutveckling. Författarna menar att beslutsfattare ofta gör sådana förenklingar när de söker lösningar på utmaningarna som finns på landsbygden. Det finns ett samspel mellan de olika kapitalen och det finns ingen enkel modell som kan beskriva detta. Det kulturella kapitalet har stor betydelse för landsbygdsfrågorna då det finns tydliga samhällsnormer i samhället idag. Det kan vara svårt att urskilja vad som är det kulturella kapitalet, då det ofta funnits med oss hela livet (Broady, 1998). Resultatet av intervjuerna kommer i diskussionsavsnittet analyseras med hjälp av dessa teoretiska begrepp om kapital.

6. Litteraturstudie

Joosse och Grubbström inleder sin artikel, "Continuity in farming - Not just family business", med att belysa att det finns mycket litteratur om generationsskifte inom familjen, men att det finns få studier om vad följderna blir om gården arrenderas ut eller säljs vidare till extern part. Dock menar författarna på att det är en relevant frågeställning, eftersom att allt fler lantbrukare har svårt att få någon inom familjen som kan och vill ta över, samtidigt som stora delar av lantbrukssektorn står inför ett generationsskifte med hög medelålder bland lantbrukarna. Det är intressant att använda Joosse och Grubbströms artikel till denna uppsats för den belyser hur viktigt det är analysera möjligheter och hinder för personer utan lantbruksbakgrund att etablera sig som lantbrukare. Eftersom det finns få studier om generationsskiften till extern part så kan det bevittna traditioner inom lantbruk och att det tidigare i större utsträckning genomfördes interna generationsskiften.

Vidare har författarna Joosse och Grubbström intervjuat unga personer, nuvarande eller potentiellt blivande, lantbrukare och jämfört deras syn på att driva lantbruk och dess olika driftsmetoder. Det visade sig bland annat i studien att innovationen och möjligheten att tänka fritt kunde vara begränsad när en lantbrukare arrenderar mark, då de inte själva äger gården och att gården ofta är gårdsägarens livsverk. Denna intervjuperson visade stor respekt för ägaren och egna idéer lyftes oftast inte fram för att personen upplevde att det var någon annan som kände till gården bättre.

Trots oav exempel var det sammanslagna resultatet från de olika driftsformerna från Joosse och Grubbströms studie att både personer som hade lantbruksbakgrund inom familjen, och de som inte hade bakgrunden från familjen har ett liknande sätt att se på lantbruk gällande kontinuitet, men även flexibilitet och innovation.

Studien belyste även att när gården började drivas av en annan person, om det så var inom familjen eller externt, var tidpunkten för när detta skedde det avgörande ögonblicket för gårdens utveckling. Inwood och Sharp (2012)

skriver i sin artikel mer om betydelsen av att bytet sker vid rätt tidpunkt, både för personen som tidigare drivit lantbruket och för den personen som ska ta över driften. En yngre person som har fler arbetsår kvar visar en större benägenhet till att investera och utveckla lantbruksföretaget jämfört med en äldre person som inte har lika långt till pension och dessutom inte har gårdens fortsatta drift säkertställd efter han eller hon slutat driva den. Bytet när gården byter ägare eller person som driver den är därför viktigt att det sker vid rätt tidpunkt och kan ha negativ påverkan om detta sker för sent, så byggnader och inventarier kan vara mycket eftersatt.

Silvasti (2003) skriver i sin artikel att kontinuitet är viktigt för gårdens utveckling. Om en ny ägare tar över lantbruket och inte har kunskap om hur lantbruket drevs tidigare finns stor risk för hastiga förändringar gällande driften av gården. Den nya ägaren kan också sakna kunskap om den plan som förra ägaren hade för lantbruket gällande investeringar, växtföljd och när saker på gården ska bytas ut. Om inte kontinuiteten och långsiktigheten finns på gården, menar Silvasti (2003), att gården har svårt att nå framgång, då framgången kommer till följd av en långsiktig plan. Författaren menar vidare på att den sociala strukturen på gården betyder mycket. Det finns fördelar med att generationsskiftet sker inom familjen, då det ökar chansen för att den som tar över gården under en längre tid skolats in under en längre tid, och väl känner till lantbruket innan han eller hon själv ska driva vidare lantbruket. Då blir kontinuiteten mer naturlig än om lantbruket hade sålts eller arrenderats ut till en person utanför familjen.

7. Olika alternativ vid etablering

7.1 Köpa gård

Jordförvärvslagen- Länsstyrelsen

Om en fysisk person köper en lantbruksfastighet av en annan fysisk person krävs endast jordförvärvslagen i så kallade glesbygdsområden. Jordbruksverket har fastställt vad som anses som glesbygd i Sverige (jordbruksverket.se 10/5-16). I till exempel Stockholms län är delar av skärgården glesbygd. Syftet med jordförvärvslagen är att gynna sysselsättningen och boendet i glesbygden, samt att behålla balans mellan fysiskt ägande och juridiskt (Länsstyrelsen.se 12/10-16).

I jordförvärvslagen (1979:230) står i §7 ”Tillstånd till förvärv av egendom i glesbygd får vägras om egendomen behövs för att främja sysselsättningen eller bosättningen på orten. Detta gäller dock inte om förvärvaren gör sannolikt att han inom tolv månader från förvärvet varaktigt kommer att bosätta sig på fastigheten eller att förvärvet varaktigt kommer främja sysselsättningen på orten.”

Lars Carlsson på Länsstyrelsen i Stockholms län berättar att de på länsstyrelsen anser det viktigt att det kommer till kännedom för boende i området om en fastighet ska säljas. En bra källa medger han är mäklarnas hemsidor. På detta sätt känner många personer till försäljningen och det blir ett fritt objekt på den öppna marknaden som blir till försäljning. Länsstyrelsen har även en kort lista på presumtiva intressenter som medgivit sig intresserade av att köpa lantbruksfastighet. Lars menar på att det dessvärre ofta är så höga priser i Stockholms glesbygdsområde så grannarna har svårt att ekonomiskt finansiera köpet av fastigheten. Om det inte finns något intresse för en fastighet som ligger ute till salu i ett glesbygdsområde så har staten en viss inlöseskyldighet, men får inte köpa till ett högre pris än beräknat avkastningsvärde. Fastigheterna i glesbygdsområdena i Stockholms län är ofta mindre, och småskaliga lantbruk bedrivs. Detta gör att avkastningsvärdet på fastigheterna ofta är låga och ingen säljare vill i detta fall sälja till staten för den låga inlösesumman.

Länsstyrelsen i Stockholms län fick under året 2015 omkring 85 stycken jordförvärvsärenden, varav cirka tio procent fick avslag på sin ansökan, medger Lars Carlsson. Den vanligaste orsaken till avslag var när en juridisk person vill köpa av en fysisk person. Detta eftersom syftet med jordförvärvslagen är att man vill bevara balansen mellan ägarkategorierna privat och juridiskt ägo. För att få bifall i ett sådant fall krävs särskilda skäl. Dessa skäl beskrivs i §6 Jordförvärvslagen (1979:230). Ett särskilt skäl kan vara om säljaren sålt till staten för naturvårdsändamål eller om egendomen är avsedd för annat ändamål än jord- och skogsbruk, till exempel ett beslut från kommunen att detaljplanelägga området. Ett annat skäl kan vara om ett lokalt sågverk i bolagsform behöver köpa skog i närområdet för sin åtkomst av skogsråvara för sågverkets verksamhet, i detta fall prioriteras sysselsättning på orten.

”En juridisk person kan till exempel vara ett bolag, kyrkan, kommunen, en förening eller en stiftelse. De behandlas annorlunda än enskilda, också kallade fysiska personer.” (Länsstyrelsen.se 12/10-16)

Sammanfattningsvis har alla lov till att köpa en lantbruksfastighet så länge den är placerad utanför ett så kallat glesbygdsområde. Är fastigheten placerad inom ett glesbygdsområde måste köparen ansöka om jordförvärvstillstånd hos Länsstyrelsen.

Amorteringskrav på lantbruksfastigheter?

Våren 2016 lagstadgades ett amorteringskrav på bostadslån som är belånade till över 50 procent. Detta amorteringskrav gäller inte på lantbruksfastigheter då dessa inte endast avser boende, utan ett helt företag (finansinspektionen, 2016). Köpare till lantbruksfastigheter behöver därför inte ta hänsyn till det nya amorteringskravet. Trots att amorteringskravet inte berör lantbruksfastigheter rekommenderar Anna Friis på Landshypotek att amortering bör göras för att minska belåningen och därmed öka soliditeten (andelen eget kapital i förhållande till lånat kapital) för företaget. Gränsen för

att en fastighet ska klassificeras som lantbruksfastighet är att fastigheten är över två hektar stor (SCB, 2016).

Att låna pengar för att köpa en lantbruksfastighet- Landshypotek

För att bli beviljad ett lån för att köpa en lantbruksfastighet krävs främst två saker av köparen, det första är en kontantinsats på 25% av köpesumman och det andra är en investeringskalkyl som visar att köparen är seriös och visat sig förstå vad köpet skulle innebära och hur näringsverksamheten ska drivas. I kalkylen redovisas återbetalningsflöderna, alltså möjligheten att amortera och betala räntan på lånet. Kalkylen redovisar intäkter och kostnader som beräknas uppkomma i lantbruksföretaget, så som djurintäkt, entreprenad, övrig intäkt vid sidan av företaget, maskin-, utsäde-, foderkostnader och så vidare. Desto mer utförlig kalkyl som redovisas med genomtänkta avkastningsmöjligheter, ju mer trovärdig uppfattas köparen, menar kundansvarig Anna Friis. Friis redogör att kalkylräntan som investeraren bör räkna på i dagsläget är fem procent. Idag är låneräntan omkring två procent, så med fem procent räknat finns det tre procent marginal som i dagsläget kan användas för amortering och i framtiden för eventuell förändring och höjning av låneräntan.

Ålder är ingen avgörande faktor vid köp av lantbruksfastighet, anger Markus Forsbäck, distrikchef Landshypotek Mälardalen. Däremot, menar han, kan det vara svårt för en 20-åring att veta vad han eller hon vill göra i livet då köpet innebär en långsiktig investering. Det kan även vara svårt i ung ålder att ha sparat ihop till kontantinsatsen som krävs vid upplåtelsen av lån. Utöver att köparen ska ha 25% av köpesumman i kontantinsats krävs ytterligare kapital för att finansiera maskin- och byggnadsinventarier och annat som krävs för att driften ska komma igång. Det är inte ovanligt att en yngre köpare har en medlånetagare, alltså en borgenperson vid köp av en lantbruksfastighet, berättar Forsbäck.

Varje köp är unikt, menar Forsbäck. Vid upplåtelsen av lånet går de igenom vad som gäller för just det lantbruksföretaget. En klausul vid upplåning kan till exempel vara om det finns skog på fastigheten, då kan det vid avverkning vara

företbestämt att en viss procent av den intäkten ska användas för en extra amortering på lånet, utöver den redan befintliga amorteringen som sker.

Forsbäck, tillsammans med Ulrik Granath som är kundansvarig i Stockholm, berättar vidare att de höga markpriserna på lantbruksfastigheter idag både är positivt och negativt. Anledningen till att det är höga markpriser är för att det finns en stor efterfrågan av att äga mark. Varför personer vill äga mark kan dock variera kraftigt, vissa ser det som en investering och hoppas på bra avkastning och en ytterligare höjning av markpriset, medan andra även har ett agrart intresse och av den anledningen vill driva lantbruk. Nackdelen med de höga markpriserna uppstår främst vid generationsskiften, menar Granath, då det kan bli svårt att lösa ut andra eventuella arvtagare. På den öppna marknaden idag finns det intressenter och personer är villiga att betala det höga priset för mark, då det kan bli svårt för de yngre personerna att konkurrera mot de äldre som haft mer tid att spara ihop ett större kapital.

Demografin spelar stor roll för priset på lantbruksfastigheter, menar Forsbäck. Närheten till staden spelar en avgörande roll och människor tenderar ofta att vilja bo där andra människor bor. Detta bör vara i åtanke vid köp av gård. Om köparen kan tänka sig att bo längre ifrån en större stad, får köparen mer gård för pengarna.

För att köpa en lantbruksfastighet krävs en kontantinsats på 25 % av den totala köpesumman. Utöver kontantinsatsen krävs en kalkyl som visar att köparen tänkt igenom köpet och ser vilka avkastningsmöjligheter som finns i näringsverksamheten.

7.2 Arrendera gård

Att arrendera mark är positivt sett ur den finansiella aspekten. Det är ofta att avkastningsvärdet och marknadsvärdet skiljer sig mycket åt när en lantbruksfastighet säljs. Därför kan köparen vara mer finansiellt trygg i att hen endast betalar för avkastningen på gården (*LRF, 2014*).

Nackdelen med att arrendera en gård är att arrendatorn inte har tillgång till fastigheten för all framtid. Korta arrendekontrakt minskar möjligheten att planera långsiktigt, vilket ofta kan behövas för att göra dyra och många gånger nödvändiga investeringar på gården (*ibid.*).

Min intervjuperson som arrenderar fastigheter är själv uppväxt på en spannmålsgård och han har alltid haft intresset för lantbruk. Sedan tio år tillbaka är han arrendator och idag arrenderar han fyra gårdar som han driver med totalt 260 hektar. Gårdarna har inriktning spannmål och det finns inga djur på gårdarna. Han arrenderar av Akademiförvaltningen som är en stor aktör i Uppland. Arrendekontrakten sträcker sig mellan fem och sju år beroende på fastighet. Fördelen med att arrendera av Akademiförvaltningen, istället av en privatperson, anser han vara att han vet att Akademiförvaltningen har för avsikt att hyra ut över lång sikt, även om kontrakten sträcker sig över kortare perioder. Han berättar under intervjun att han inte betalar mer än arealstödet i arrendekostnad, dock är det inte ovanligt att man som arrendator behöver betala halva arrendekostnaden i förskott vid upplåtelsen av arrendekontrakt.

Arrendatorn är en etablerad lantbrukare i Uppsala län och han menar på att det gör det enklare för honom att få ytterligare arrenden om så önskas. Han påpekar dock att han tycker det är tråkigt att fokus är på rationalitet och att alltid blir större och att växa, medan han istället ser att samarbeten mellan gårdar kan vara gynnsamt. Vid samarbeten kan lantbrukare till exempel delar maskinpark, eller att de driver ett mindre lantbruk och arbetar med något annat vid sidan av.

Arrendatorn rekommenderar till unga personer som vill etablera sig som lantbrukare är att efter gymnasiet införskaffa en F-skattsedel så att de kan börja arbeta på lantbruk och med entreprenad. På detta sätt bygger personen upp ett kapital, både ekonomisk och socialt. Allt eftersom personen arbetar och skaffar sig erfarenhet sparar han eller hon även till en kapitalinsats som krävs för att betala halva arrendekostnaden i förskott, eller till det kapital som krävs för att köpa en gård. Vid sidan av arbetet kan personen parallellt

successivt bygga upp en maskinpark och öka samarbeten med andra personer som tillhandahåller andra maskiner och därmed komplettera varandra. När personen arbetar på olika gårdar bygger han eller hon även upp ett nätverk och skapar tillit hos bygdens lantbrukare, vilket ger bra referenser vid den egna etableringen.

Som arrendatorn tidigare nämnde ska personen som vill etablera sig inte stirra sig blind på gårdens storlek och att han eller hon måste driva något stort lantbruk. Han menar på att man kan börja långsamt, bygga upp erfarenheten och kapitalet, samarbeta med andra gällande maskinpark, och att i början ha ett annat arbete vid sidan av. Genom att successivt etablera sig som lantbrukare gör man inga stora felaktiga beslut i början av karriären gällande investeringar och så vidare, utan han eller hon får istället känna efter hur marknaden och lantbrukssektorn fungerar. Utöver dessa rekommendationer, rekommenderar han även att engagera sig i LRF (Lantbrukarnas riksförbund), då detta är ett stort nätverk som skapar kontakter och ett värdefullt erfarenhetsutbyte med likasinnade. Detta, menar arrendatorn, ger ringar på vattnet.

7.3 Anställd på gård

Majoriteten av gårdarna i Sverige är familj jordbruk, det vill säga att det främst är familjen som arbetar på gården, men med ibland en eller ett par anställda utöver familjen (LRF, 2014). Dock går gårdarna i Sverige idag till att bli allt större, då de mindre gårdarna ibland tvingas bli uppköpta av någon större, ofta närliggande, gård. Denna utvecklingen är ett resultat av den hårda konkurrensen som råder idag inom lantbrukssektorn (*ibid.*).

Att vara anställd på en gård är vanligast under sina första år som lantbrukare. Det är ett bra tillvägagångssätt för att skaffa sig kompetens inom yrket och för att börja spara ekonomiskt och planera sin egen strategi för det egna lantbruket senare. (LRF, 2014)

En intervju har genomförts med en person som under flera år varit anställd under somrarna på ett lantbruk med kött djur. Han arbetade på somrarna under tiden han gick gymnasiet, men även några somrar därefter och även en halvår

utöver sommararbetet. Han själv är uppväxt på en spannmålsgård, men ville bredda sina kunskaper och se något nytt, därav sökte han sig till ett annat lantbruk.

Intresset för lantbruk, berättar han, har alltid funnits där så länge han minns. Kontakt med lantbrukaren, som sedan ledde till anställning, fick han på en maskinvisning. Det var omkring 200 maskinintresserade personer på visningen varpå han får ett erbjudande av en lantbrukaren som känner hans familj att komma hem och provköra en traktor, lite på skämt. Det blev inget av provkörningen, men när det började bli dags att söka sommarjobb lyfta han på luren och ringde upp lantbrukare och hörde om han kunde få komma och jobba till sommaren på gården med vårbruket och det fick han. Allt eftersom fick han mer och mer ansvar och han fick lära sig att han arbetade tills det var klart, oavsett vad klockan var. Han lärde sig även mycket om maskiner och reparationer, något som han inte hade så stor erfarenhet sedan tidigare.

Fördelen som han anser med att vara anställd på gård idag är om något går riktigt snett så har man som anställd inte det yttersta ansvaret. Han berättar att det är så mycket pengar idag som cirkulerar i en lantbruksfastighet och ett snedsteg kan bli väldigt dyrt. Om en maskin krånglar så behöver den anställda inte lägga ut några pengar på reparation. Han sa att det värsta som kunde hända honom var att han blev av med jobbet, men han blev inte skuldsatt för livet. Även fast han ser fördelar med att vara anställd på gård istället för att driva eget så såg han anställningen under dessa åren som en upplärningsprocess och möjlighet att se något annat lantbruk än det som redan fanns hemma, och han skulle inte vilja vara anställd fortsättningsvis om han skulle bedriva lantbruk på heltid, då vill han hellre ha sitt egna och få möjligheten att fatta beslut själv.

Idag har han tagit examen från agronomprogrammet på Ultuna och arbetar heltid på Lantmännen i Uppsala. Han vittnar om att det finns många som har en, eller ett par, anställda på gårdar här runt omkring i länet, men att det är svårt för lantbrukare att få anställda som stannar i flera år, framförallt när det gäller den yngre generationen. Varje lantbruk är unikt och har sina egna

rutiner och det är en lång upplärningsprocess när man är nyanställd på ett lantbruk. Korta anställningar kan således vara olönsamt för arbetsgivaren.

Hans tips till en ung person, utan lantbrukserfarenhet, som vill bli lantbrukare är att via arbetsförmedlingen försöka skaffa sig en praktikplats på ett lantbruk. Det är svårt att bli anställd utan någon teoretisk eller praktisk erfarenhet och det tar mycket tid för driftsägaren att lära upp, även en erfaren, nyanställd. Därför kan praktik vara ett bra första steg att lära sig om lantbruk och dessutom bredda kontaktnätet inom sektorn.

8. Diskussion

8.1 Köpa gård

För att köpa en gård i ett glesbygdsområde, definierat av Jordbruksverket, krävs att köparen ansöker om jordförvärvstillstånd hos berörd Länsstyrelse. Jordförvärvslagen finns för att främja sysselsättningen på landsbygden och då syftet i detta fallet är att bli lantbrukare som huvudsysselsättning samt att det berör en fysisk person gör att lagen inte borde hindra, om köparen vill etablera sig i ett glesbygdsområde. Om personen ska etablera sig i till exempel Stockholms skärgård, som är ett glesbygdsområde, krävs en noggrann kalkyl då avkastningsmöjligheterna på öarna i Stockholms skärgård kan vara lägre än på fastlandet. Detta krävs för att säkerställa möjligheten att betala ränta och amortering på eventuella lån, samt lön till lantbrukaren.

Amorteringskravet är inget som berör lantbruksfastigheter eftersom lantbruksfastigheter är mer än endast en privatbostad, det är en hel näringsverksamhet. Dock är en regelbunden planerad amortering något som en kundansvarig på Landshypotek rekommendera för att äga så stor del av gården själv och bli mindre sårbar mot ränteändringar. Lantbrukaren måste således ta höjd för de ekonomiska konsekvenser som medför ett köp av en lantbruksfastighet.

Markpriserna i Sverige varierar kraftigt över landet, men oavsett om köparen har råd att finansiera hela köpet själv, eller om han eller hon har för avsikt att låna pengar till köpet, krävs ekonomiskt kapital av köparen. Om köparen ska låna pengar för att köpa fastigheten krävs en kontantinsats. Är huvudsaken för köparen att äga en gård och kunna vara lantbrukare, men den geografiska placeringen inte spelar så stor roll, kan priset på fastigheten bli lägre än om han eller hon vill ha verksamheten till exempel nära en stor stad, eller där markpriserna är högre.

Enligt Bjerg & Reitzels (1998) definition av ekonomiskt kapital är det fysiska tillgångar. Dessa tillgångar kan vara en begränsande faktor som avgör om

personen som vill etablera kan köpa eller inte. Utan det ekonomiska kapitalet kan köparen varken finansiera köpet själv, eller ta lån till att göra det. För unga personer kan det vara svårt att hinna bygga upp ett så stort sparande som krävs för att köpa en lantbruksfastighet.

Ytterligare faktorer som kan påverka om en person som vill etablera sig som lantbrukare kan köpa en fastighet är kunskap om lantbruk och kunskapen att göra en investeringskalkyl. Köparen måste kunna visa på att han eller hon vet flödena på gården och vad det finns för inkomstmöjligheter och vilka kostnader det medför. Utöver ekonomiskt kapital för att köpa en lantbruksfastighet krävs därför även kunskap om att driva ett lantbruk, så att köparen på ett trovärdigt sätt kan redogöra detta för banken som han eller hon vill låna pengar av. Om en person inte redan är lantbrukare, utan vill bli, kan de vara svårt att tillhandahålla denna kunskapen för att på ett trovärdigt sätt kunna visa detta för banken. En person som inte är uppväxt i ett lantbruksföretag saknar det kulturella kapitalet från hur ett lantbruk bedrivs, vilket kan bli ett hinder för han eller hon. En person som redan har den kunskapen med sig från uppväxten har ett försprång och ett större kulturellt kapital inom lantbruk (Broady 1998). För att förstå hur ett lantbruk fungerar innan personen utan erfarenhet etablerat sig som lantbrukare kräver antingen gedigen utbildning av någon form eller att denna rådgivning köps in.

8.2 Arrendera gård

Det är sällan utarrenderingar av lantbruksfastigheter kommer ut på den öppna marknaden. Enklast får en person ett arrende genom att lantbrukaren känner till personen som vill arrendera, då det i affärssammanhang handlar om tillit och förtroende. Det sociala kapitalet är därför av betydelse om en person vill etablera sig som lantbrukare genom att arrendera ett lantbruk. Det är inte ovanligt att personen som arrenderar ut vill ha förskottsbetalning, vilket kräver att arrendatorn utöver det sociala kapitalet, måste ha ett ekonomiskt kapital.

Fördelen med att arrendera en gård, jämfört med att köpa, är den finansiella tryggheten. Arrendatorn betalar sällan mer än avkastningsvärdet på

fastigheten, och detta kan skilja mycket jämfört med marknadsvärdet, som personen istället hade fått betala om han eller hon köpt en fastighet. Nackdelen med att arrendera en gård är att lantbrukaren inte kan garantera att arrendekontraktet fortlöper hela lantbrukarens yrkesverksamma tid. Detta kan begränsa viljan och förmågan att investera i företaget, då tidsplanen inte sträcker sig lika långt som om lantbrukaren hade vetat att han eller hon fått driva gården för en obegränsad framtid. Intervjupersonen som arrenderade en gård menar därför att det är viktigt att personen som vill arrendera fastigheten ser över inventariernas skick på gården samt ekonomibygnaderna, för att bedöma vilka kommande investeringar som behövs på gården.

Enligt Putnam (1996) är det sociala kapitalet något som aldrig är konstant, utan det förändras över hela livet genom att minska och öka. Har personen inga kontakter inom lantbrukssektorn kan detta skapas, bara intresset finns där. Det handlar om att vara på rätt plats, där lantbrukare finns, till exempel mässor och maskinvisningar och nätverka på plats, som lantbrukaren som intervjuats som varit anställd gjort. Att gå med i till en intresseorganisation kan också vara en väg för att skapa kontakter, som lantbrukaren som arrenderade gård gjorde. Det är värt för den blivande lantbrukaren att investera tid i det sociala kapitalet och lära känna andra, både för erfarenhetsutbytet, men också för att andra ska känna till ens namn och ge tips om arrenden och anställningar.

8.3 Anställd på gård

Liksom alternativet att arrendera en gård så är det få arbetsannonser inom lantbruk som kommer ut till allmänheten som alla personer kan söka. Detta etableringsalternativet kräver även att personen har ett socialt kapital för att få tillgång till arbetstillfällena som ges inom sektorn. Kontaktnätet är inget som en person föds med, dock blir det mer naturligt för en person med lantbruksbakgrund att lära känna personer inom sektorn som känner ens familj som redan håller på med lantbruk.

Har man inget nätverk och socialt kapital inom lantbrukssektorn är detta något som går att införskaffa sig. Som intervjupersonen som varit anställd sa så gäller det att vara på rätt ställe vid rätt tidpunkt. Att vara där lantbrukare finns,

till exempel genom åka på mässor och maskinvisningar. När personen är där krävs ett nätverkande och att han eller hon tar kontakt med människor för att senare kunna fråga om behov av arbetskraft på gården finns, på det sätt som intervjupersonen gått tillväga.

Att vara anställd på gård kan vara ett bra alternativ när det ekonomiska kapitalet helt saknas till en början, då ingen form av förskottsbetalning eller betalning sker. Ansvar för den anställda har i denna etableringsform är att sköta sitt arbete så han eller hon får arbeta kvar, sköter personen det får han eller hon lön. Ingen ekonomisk risk finns och stor värdefull erfarenhet från lantbruket erhålls den anställda.

Alla personer har olika mål i deras yrkesval, men något som kan ses som en nackdel för många personer i detta etableringsalternativet är den begränsande möjligheten att påverka gårdens drift. Som anställd har han eller hon inget mandat att påverka detta och på sikt kan lantbrukaren vilja ha någon egen gård att bestämma över.

8.4 Kulturella aspekter

Samtliga intervjuer jag genomfört har varit med personer som är etablerade inom sektorn. När jag sökte intervjupersoner som blivit lantbrukare utan att haft lantbruksbakgrund gjorde jag det utan framgång. Med det menar jag inte att det inte existerar. Både lantbrukaren som varit anställd och lantbrukaren som arrenderar var uppväxta på gård och har haft lantbruksintresset så länge de kunde minnas. Jag tyckte att personerna var värdefulla att intervjua ur den aspekten att de på egen hand ändå etablerat sig som lantbrukare, utan att ärva eller göra generationsskifte på familjegården. Genom att de gjort detta anser jag att de har värdefulla erfarenheter och rekommendationer till personer som vill etablera sig och gå samma väg som dem själva.

Möjligtvis kan mitt resultat visa på kulturella aspekter och det kulturella kapital som dessa intervjupersoner fått med sig i sin uppväxt. För dessa personer har alltid sett lantbruket som en självklarhet och det är möjligt att intresset har uppmuntrats hemifrån. Som Broady (1998) menar så har

uppväxten och i vilken miljö människan växer upp i en stor påverkan av normer och värderingar.

Liknande mening delar Sutherland och Burton (2011) som skriver att det kulturella kapitalet är av stor vikt på landsbygden. Det kulturella kapitalet kan vara svårt att särskilja. Det går att tillämpa på intervjupersonerna. De var uppväxta med lantbruksbakgrund vilket gjorde att dessa personer haft med sig lantbruket från starten av livet. Vad drivkraften till lantbruk kommer ifrån kan därför vara svårt att svara på. Det kan även vara svårt att utläsa omgivningens krav och förväntan, förväntas personen gå i föräldrarnas fotspår? Mycket spelar in i det kulturella kapitalet och det kan vara svårt urskilja vad som är normer och vad som är egen vilja.

8.5 Litteraturstudie

Svårigheten av sökandet av litteratur till denna uppsats styrker Joosse och Grubbströms teori om att det inte finns mycket litteratur inom området ägarbyte av lantbruksfastigheter utanför familjen. Det är en intressant upplysning då ämnet är aktuellt.

Joosse och Grubbström (2017) hade en intervjuperson som kände sig begränsad av att arrendera gården istället för att själv äga den. Liknande perspektiv och insikt återgavs från intervjupersonen i denna uppsatsen. Innovationen hos lantbrukaren som arrenderar eller är anställd på en gård kan känna en begränsning i nytänkande och viljan att förändra på gården, då det är någon annan person som är chef för driften. Det är dock inte att glömma värdefullheten av att bli upplärd och få ta del av en mer erfaren persons kunskap i början av lantbrukarens karriär. Denna aspekt gör arrenden och anställningar trots begränsningen, attraktiv, framförallt i början av karriären.

Att arrendera en fastighet kan även ses som ett mer realistiskt alternativ sett till dagens markpriser. Det är svårt att själv arbeta ihop det kapital som krävs för att köpa en fastighet idag, framförallt i mer attraktiva områden, som Uppsala och Stockholm län som har varit denna uppsatsens fält.

Under intervjuerna fick jag den generella bilden av att en person helst äger sin egen fastighet, för då kan han eller hon med säkerhet veta hur lång tid som han eller hon får bruka den och kan planera långsiktigt. Och att planera långsiktigt stödjer Silvastis (2003) teori om kontinuitet som en nyckel för ett framgångsrikt lantbruksföretag.

Således kan resultatet sammanfattas i att det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet avgör vilken typ av etableringsmöjlighet som är möjlig och lämplig för just den personen. Men kunskap och erfarenhet är viktigt för lantbrukssektorn. Om man är i ung ålder med många yrkesverksamma år framför sig är det viktigt att ha ett nätverk av mer erfarna lantbrukare runt omkring sig och allra helst någon som drivit gården, som en själv ska arbeta på, som han eller hon kan fråga för att upprätthålla kontinuiteten för gården.

Det finns även en framgångsfaktor av att skolas in under en längre tid i den roll personen som etablera sig ska ha på gården. Enligt Inwood och Sharp (2012) teori om att bytet ska ske vid rätt tidpunkt så är det önskvärt är att personen som drev lantbruket innan inte är för gammal, då företaget kan ligga efter med vad som bör investeras i. Företaget kan ligga efter med investeringarna ändå, men studier visar att investeringsförmågan minskar ju äldre en blir. Det är viktigt att gå igenom fastighetens skick om en person ska arrendera eller köpa fastigheten, då stora kostnader för ekonomibygnader och inventarier annars kan komma att tillkomma.

9. Avslutning

Uppsatsens resultat analyserar olika möjligheterna som finns för en person som vill etablera sig som lantbrukare. Det kan krävas olika sorters kapital för att lyckas att etablera sig och dessa krävs ofta kombinerade med varandra för att ge effekt. Det viktigaste i etableringsfasen för att bli lantbrukare är att nätverka så att personen skapar en nätverk av människor inom branschen. Utöver nätverkande krävs att personen införskaffar sig kunskap om hur lantbruk drivs till exempel genom teoretisk utbildning eller praktik på ett lantbruk. Genom att ha de sociala kapitalet kan erbjudande om anställning och arrende tillkomma. Likaså kan kunskap om lantbruk öka chanserna att lyckas driva lantbruket på ett hållbart sätt samt övertyga banken om att han eller hon är en trovärdig lantbruksföretagare om finansieringshjälp behövs.

Det är ett stort steg att gå från att inte arbeta alls med lantbruk, tills att arbeta heltid med det. En bra strategi kan därför vara att succesivt etablera sig och under en period ha ett arbete vid sidan av. Resultatet av denna avgränsade undersökning pekar på att det går att etablera sig som lantbrukare i Sverige idag, men det krävs tid, tålamod och yrkesskicklighet.

10. Litteraturlista

Bjerg, J. & Reitzels, H., 1998, *Kapitalbegrebet som uddannelsessociologisk værktøj*, i Pædagogik, København

Broady, D., 1998, *Kulturens fält, Göteborg. Daidalos*

Finansinspektionen, 2016, *Amorteringskrav på nya bolån*

Tillgänglig 14/9-16:

<http://www.fi.se/Press/Pressmeddelanden/Listan/Amorteringskrav-pa-nya-bolan1/>

Inwood, S.M., Sharp, J.S., 2012. *Farm persistence and adaptation at the ruraleurban interface: succession and farm adjustment*. J. Rural Stud. 28 (1), 107e117

Joose, S. & Grubbström, A., 2017, *Continuity in farming-Not just family business*. Journal of Rural Studies, 50, 198-208.

Jordbruksaktuellt, 2016, *Lönsamhet eller livsstil eller både och*

Tillgänglig 18/10-16:

<http://www.ja.se/artikel/48964/kronika-lonsamhet-eller-livsstil-eller-bade-och.html>

Jordbruksverket, 2016, *Jordbruket och landsbygden i en förändrad global miljö* Tillgänglig 10/5-16:

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra08_35.pdf

Kvale, S. & Brinkmann, S., 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur

Landshypotek Bank, 2016

Tillgänglig 26/1-17:

Landshypotek.se

Lantbrukarnas riksförbund (LRF), 2014, *Vägen till finansiering av ditt lantbruksföretag*

Tillgänglig 26/1-17:

<https://www.lrf.se/globalassets/dokument/foretagande/vagen-till-finansiering-av-ditt-lantbruksforetag.pdf>

Länsstyrelsen, 2016, *Vem behöver jordförvärvstillstånd?*

Tillgänglig 12/10-16:

<http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/lantbruk-och-landsbygd/Vem-behoover-jordforvarvstillstand.pdf>

Putnam, R., 1996, *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.

Sharp, J.S. & Smith, M.B., 2002, *Social capital and farming at the rural–urban interface: the importance of nonfarmer and farmer relations*, Rural Sociology Program, Department of Human and Community Resource Development, The Ohio State University, 2120 Fyffe Road, 311Agricultural Administration Building, Columbus, OH 43210-1067, USA

Silvasti, T., 2003. *Bending borders of gendered labour division on farms: the case of Finland*. Sociol. Rural. 43 (2), 154e166.

Sutherland, L-A., & Burton, J.F., 2011, *Good Neighbours? The Role of Cultural Capital in Social Capital Development in a Scottish Farming Community*, European Society for Rural Sociology.

Sveriges officiella statistik, Jordbruksverket, SCB, 2015, *Jordbruksstatistikens årsbok 2015*

Teorell, J. & Svensson, T., 2007, *Att fråga och att svara*, Liber AB